

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 13/2009 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om samarbetsområden för miljö- och hälsoskyddet samt till lag om ändring av 32 § i livsmedelslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 14 april 2009 en proposition med förslag till lag om samarbetsområden för miljö- och hälsoskyddet samt till lag om ändring av 32 § i livsmedelslagen (RP 51/2009 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Helena Korpinen, social- och hälsovårdsministeriet
- chef för livsmedelssäkerhet Veli-Mikko Niemi, jord- och skogsbruksministeriet
- handelsråd Tomi Lounema, arbets- och näringsministeriet

- överinspektör Elise Sahivirta, miljöministeriet
- miljö- och hälsovårdschef Merja Vuori, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården
- överinspektör Erkki Koskinen, Livsmedelssäkerhetsverket Evira
- läns hälsoinspektör Anne-Kaarina Lyytinen, Länsstyrelsen i Östra Finlands län
- arbetsmarknadsjurist Lauri Niittylä, Kommunala arbetsmarknadsverket
- miljödirektör Pekka Vuononvirta, affärsverket Oulun seudun ympäristötoimi
- förhandlingsdirektör Jukka Kauppala, Teknik och Hälsa FKT rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av Akava rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en ny lag om samarbetsområden för miljö- och hälsoskyddet. Enligt propositionen bör en kommun som inte ensam kan klara av sina uppgifter inom miljö- och hälsoskyddet höra till ett samarbetsområde. Kommunen eller samarbetsområdet bör ha personalresurser som motsvarar minst 10 årsverken, med vilka tjänsterna inom miljö- och hälsoskyddet ska ordnas.

Statsrådet ska efter att ha hört kommunen och den länsstyrelse saken gäller kunna besluta att kommunen ska höra till ett samarbetsområde för miljö- och hälsoskyddet, om kommunen inte själv fattar ett sådant beslut före utgången av 2009. Statsrådet ska fatta behövliga beslut om att kommunerna hör till samarbetsområden senast den 30 juni 2011.

Statsrådet ska kunna besluta om att en kommun ska höra till ett samarbetsområde samt om kostnadsfördelning, förvaltningsmodell, grunderna för ordnande av tjänster och uppgifter och annat som är nödvändigt för att organisera samarbetet och som kommunerna inte har kommit överens om. Statsrådets beslut om villkoren för samarbetet ska gälla till dess att de berörda kommunerna kommer överens om något annat. Sam-

arbetsområdena för miljö- och hälsoskyddet ska inleda sin verksamhet senast vid ingången av 2013.

Livsmedelslagen ska inte längre innehålla bestämmelser om samarbete kring livsmedelstillsynen. I stället ska den nu föreslagna lagen tillämpas.

Lagarna avses träda i kraft den 1 juni 2009.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Organisering av miljö- och hälsoskyddet

Syftet med lagförslagen är att se till att kommunerna bildar samarbetsområden för miljö- och hälsoskydd om det behövs. Miljö- och hälsoskyddsuppgifterna bygger huvudsakligen på EG-lagstiftning och kräver bred kompetens, som är lättare att samla i större enheter. Där får personalen bättre möjligheter att specialisera sig samtidigt som det blir lättare att bereda sig på undantagsförhållanden. Utskottet noterar att en enhet med samlad kompetens i miljö- och hälsoskydd medger möjligheter att utveckla verksamheten, göra tillsynen mer planmässig och flexibelt organisera jourarbetet.

Kommunen eller samarbetsområdet ska enligt föreslagna 2 § ha personella resurser motsvarande minst 10 årsverken att disponera för ändamålet. Föreslagna 3 § föreskriver om undantag från det här kravet. Grunder för undantag är bl.a. skärgård, långa avstånd och invånarnas språkliga rättigheter. Det är också möjligt att göra avsteg från kraven, om miljö- och hälsovården på annat sätt kan organiseras i tillräcklig utsträckning och med tillräckligt hög kvalitet i kommunen eller samarbetsområdet.

Kravet i 2 § på personella resurser som motsvarar tio årsverken är enligt utskottets mening motiverat, eftersom det också behövs personal för t.ex. jourarbete. De personella resurserna bör anpassas och placeras ut på verksamhetsställena med hänsyn till lokala förhållanden och näringsstrukturen i området. Det är i sista hand statsrå-

det som avgör om det är lämpligt att eventuellt göra avsteg från minimikravet när det enligt 5 § beslutar om kommunerna ska höra till samarbetsområden. Utskottet framhåller att verkställigheten av lagen måste bevakas så att man kan se till att också de miljö- och hälsoskyddsenheter som uppfyller minimikraven har tillräckligt med personal för att klara av sina lagfästa uppgifter.

Personalen

Statsrådet fattade 2003 ett principbeslut om att utveckla den kommunala livsmedelstillsynen och övrigt miljö- och hälsoskydd. Efter att kommun- och servicestrukturen startade 2006 sågs beslutet över och tidsplanen för genomförandet samordnades med tidsplanen enligt ramlagen om strukturen. Ramlagen tillämpas inte på samarbetsområden för miljö- och hälsoskydd, även om den föreliggande propositionen tar hänsyn till principerna och tidsplanen enligt ramlagen. Samarbetsområden bildas t.ex. inte utifrån invånarantalet så som områdena för primärvård, anknytande socialvård, yrkesutbildning och specialiserad sjukvård enligt 5 och 6 § i ramlagen. Inte heller omfattar ramlagen i princip personalomställningar som sker när samarbetsområden bildas.

Utskottet anser att det för tydlighetens skull är bra att lagförslaget innehåller en bestämmelse (7 §) om personalens ställning när ett samarbetsområde bildas. Lagen om kommunala tjänsteinnehavare föreskriver om överlåtelse av rörelse, alltså att en del av de kommunala funktionerna

flyttas över till en annan arbetsgivare. En motsvarande bestämmelse om arbetsavtalsförhållanden finns i arbetsavtalslagen. En kommun har enligt dessa lagar inte rätt att med anledning av en överlåtelse av rörelse säga upp ett arbetsavtals- eller tjänsteförhållande på den grunden att uppgiften övertas av ett samarbetsområde eller en ny samkommun. Kommunernas skyldigheter till följd av tjänsteförhållandet eller arbetsavtalsförhållandet övergår som sådana till den nya arbetsgivaren. Bestämmelserna garanterar alltså personalens ställning när samarbetsområden bildas. Omorganiseringar berättigar inte till uppsägningar och personalen har också i övrigt samma rättigheter som förut. Det är också viktigt att lagen föreskriver att samarbetsområdena ska organiseras i samverkan med företrädare för personalen.

Verkställighet

Enligt 6 § 2 mom. i lagförslaget ska statsrådets förvaltningsbeslut om att en kommun ska höra

till ett samarbetsområde genast iakttas även om det överklagas, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat. Enligt utredning är det här nödvändigt för att det inte ska dra ut på tiden att bilda samarbetsområden och för att det när lagen träder i kraft inte ska finnas några kommuner där miljö- och hälsoskyddsuppgifterna inte handhas fullt ut. Utskottet anser att föreslagna 6 § 2 mom. är motiverat även om beslutet enligt 31 § 2 mom. i förvaltningsprocesslagen kan verkställas trots att det överklagats, t.ex. om verkställigheten inte kan skjutas fram på grund av ett allmänt intresse.

Förslag till beslut

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår

att lagförslagen godkänns utan ändringar.

Helsingfors den 15 maj 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
vordf. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
medl. Risto Autio /cent
Maria Guzenina-Richardson /sd
Hannakaisa Heikkinen /cent
Arja Karhuvaara /saml
Anneli Kiljunen /sd (delvis)
Marjaana Koskinen /sd

Jukka Mäkelä /saml
Håkan Nordman /sv
Tuomo Puumala /cent (delvis)
Päivi Räsänen /kd
Paula Sihto /cent
Anni Sinnemäki /gröna (delvis)
Lenita Toivakka /saml
Erkki Virtanen /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää,
utskottsråd Harri Sintonen.